

preschoolers and first-graders. Continuity in the ecological education of older preschoolers and junior pupils is considered as such interconnection in the content, methods, means and forms of work at various stages of the system of ecological education, which ensures the consistent formation of an ecologically educated person and prepares it for the implementation of more complex requirements at subsequent stages of education and upbringing. The organizational and pedagogical conditions for ensuring continuity in the ecological education of preschoolers and students (the ecological orientation of the educational work of the preschool institution and the first class of the school, the interconnection in the content, methods and means of environmental education, the work of the kindergarten, schools and families).

Keywords: *ecological education, ecological education, continuity in the ecological education of older preschoolers and first graders.*

Стаття надійшла до редколегії 26.02.2018 р.

УДК 378.016:811.162.2'36:808.2

Галина Каптур, Ольга Петрина

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (Луцьк)

РЕДАГУВАННЯ ТЕКСТУ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПУНКТУАЦІЙНИХ ТА ГРАМАТИЧНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті висвітлюються проблеми пунктуаційного та граматичного редагування тексту на заняттях з української мови. Обґрунтовано необхідність використання тексту в процесі мовленнєвої діяльності студентів; охарактеризовано основні етапи засвоєння пунктуаційних правил, особливості роботи щодо визначення сучасних пунктуаційних умінь і навичок майбутніх учителів початкової школи; доведено важливість застосування редагування тексту як засобу формування певних пунктуаційних умінь та навичок студентів. Запропоновано приклади вправ, які сприятимуть підвищенню грамотності майбутнього вчителя початкових класів.

Ключові слова: *вища школа, текст, редагування тексту, пунктуація, вміння, завдання, рівень сформованості пунктуаційних умінь.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Пріоритетом підготовки майбутніх учителів початкових класів є формування творчої, активної, компетентної особистості, відповідальної за якість свого навчання. Як відомо, грамотною можна назвати ту людину, що має високий рівень розвитку усної і писемної мови. Тому однією із складових загальної культури людини є її пунктуаційна вправність.

Сучасна освіта спрямована на різнобічний розвиток особистості. Тому її метою є виховання духовно багатой, національно свідомої мовної особистості, а головне – грамотної. Пунктуаційна грамотність має важливе значення для правильного сприймання будь-якого тексту. Основне завдання такого тексту – правдиво, неупереджено, доступно й зрозуміло повідомляти аудиторії інформацію, яка її цікавить. Правильне пунктуаційне оформлення текстів сприяє цьому, забезпечуючи їх адекватне сприймання й розуміння.

Оволодіння пунктуацією є одним із важливих елементів загальноосвітньої підготовки студентів, однак систематичні спостереження за успішністю студентів свідчать про недостатній рівень їх пунктуаційної грамотності. Завдання підвищення пунктуаційної вправності набуває особливої актуальності в умовах реформування вищої освіти.

Систематичні спостереження над навчальним процесом, досвід викладачів, результати перевірки студентських письмових робіт свідчать про те, що пунктуаційна грамотність знаходиться в прямій залежності від рівня міцності знань із синтаксису та морфології. Більшість пунктуаційних помилок пояснюється невмінням студентів розібратися в закономірностях синтаксису, який вивчається на різних етапах оволодіння мовою і є наскрізним матеріалом програми з української мови.

Все це зумовлює необхідність розробки ефективної системи роботи над виробленням пунктуаційних умінь і навичок у майбутніх учителів початкових класів на комунікативних засадах з урахуванням новітніх технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку пунктуаційних умінь і навичок були в центрі уваги вчених, мовознавців, педагогів (П. Білоусенко, О. Гончарук, О. Доценко, В. Зінченко, Н. Ковальчук, О. Кравченко, В. Підгурська, О. Роїк, І. Савченко, Т. Слободянська, Т. Шевчук, В. Явір та ін.), однак ці наукові праці присвячені переважно теорії і практиці навчання пунктуації в середній школі. Окремі питання формування пунктуаційної грамотності майбутніх учителів початкових класів не були предметом спеціальних досліджень, а вкраплюються невеличкими острівцями, висвітлюються епізодично у статтях і посібниках, у яких розглядаються загальні питання навчання української мови.

Нині особливої актуальності набуває питання писемної грамотності як показника загальнокультурного рівня представника будь-якого фаху (В. Зінченко), формування мовної особистості засобами пунктуації (Т. Шевчук), формування синтаксичної й пунктуаційної компетентностей учнів засобами кооперативного навчання (В. Сидоренко), пунктуаційний аналіз як засіб удосконалення зв'язного усного і писемного мовлення учнів середніх класів (Н. Ковальчук), мотиваційна складова у формуванні правописно-пунктуаційної компетентності студентів-філологів (О. Роїк) та ін.

Водночас, попри значну кількість методичних розроблень, на жаль, недостатньо розкрито особливості роботи з текстом як засобом формування пунктуаційної компетентності майбутніх учителів початкових класів, зокрема особливої уваги потребує розкриття своєрідності використання пунктуаційного редагування тексту.

Мета статті – проаналізувати програмові вимоги з пунктуації у вищій школі; обґрунтувати шляхи удосконалення пунктуаційного та граматичного редагування тексту на заняттях з української мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Майбутні вчителі початкових класів повинні вміти правильно мислити, передавати думки в чіткій, лаконічній, художньо-виразній формі, яка відповідає нормам сучасної української літературної мови.

Текст як об'єкт методичного дослідження становить складну проблему, оскільки використання готових текстів або навчання створювати власні тексти різних типів і стилів мовлення відповідно до умов спілкування потребує знання вчителем лінгвістичної, психолінгвістичної, методичної сутності тексту і процесу його творення [2]. Усе це засвідчує необхідність багатоаспектної інтегрованої роботи з текстом під час формування пунктуаційної та граматичної компетентностей, адже «текст має власну внутрішню структуру, певну побудову, є продуктом монологічного або діалогічного мовлення, вираженим в усній або писемній формах (...) дає змогу показати функціонування мовних одиниць» [5, с. 241]. Саме текст становить єдність лексичних, морфологічних і синтаксичних компонентів, є основою для з'ясування особливостей використання мовних одиниць у мовленні для передачі авторського задуму, оцінок, ставлення, розуміння, а перехід від спостереженням над авторським текстом до побудови власних висловлювань допомагає студентам не тільки зрозуміти роль тієї чи тієї мовної одиниці мовленні, а й усвідомити їх життєвий зміст, пізнати красу мови [1].

Сучасна пунктуація – це сукупність загальноприйнятих, рекомендованих відповідними документами правил використання розділових знаків і особливостей індивідуально-авторського їх уживання.

Розділові знаки служать засобом розчленування мовного потоку на семантико-синтаксичні відрізки, допомагають виявити смислові відношення між словами та уточнити структуру речення, виконують експресивну функцію, графічно виражають оригінальність авторського мислення. Інтонація відтворює авторський задум: саме зміст диктує інтонацію, яка, зазвичай, є засобом вираження змісту, а отже, і певної структури [4].

Зважаючи на це, рекомендуємо розподілити принципи пунктуації за формами літературного мовлення. В усному мовленні (при аудіюванні тексту), безсумнівно, знайде свою реалізацію принцип інтонаційний, оскільки доречно, влучно дібрана інтонація налаштує того, хто сприймає текст на слух і відтворює його на письмі, на правильне розуміння вжитої в тексті пунктуації – як нормативної, так і ненормативної, стилістично нейтральної й стилістично маркованої.

Писемна форма літературного мовлення, на наш погляд, мусить керуватися принципами, що враховують зміст і структуру речення, специфіку графічних знаків, їх типологічну характеристику, оскільки постановка розділових знаків залежить від авторського задуму, членування тексту на частини, від семантико-синтаксичних відношень між ними. Ці принципи спрямовані насамперед на того, хто пише, створює текст, і на того, хто його сприймає.

Практичне вирішення пунктуаційних завдань, а значить, удосконалення методів і прийомів навчання пунктуації, не можливе без опори на системний зв'язок та взаємодію трьох основних принципів пунктуації: смислового, структурного, інтонаційного. Структурний (синтаксичний) принцип дає можливість з'ясувати місце розділового знака, а смисловий та інтонаційний дозволяють вибрати потрібний знак для правильного пунктуаційного оформлення висловлювання на письмі. А це пов'язано з необхідністю навчити студентів пунктуаційно правильно оформляти самостійно створювані ними тексти [3].

Вдосконалення пунктуаційної грамотності майбутніх учителів початкових класів відбувається на заняттях із сучасної української мови з практикумом та під час вивчення курсу «Практикум з українського правопису». У студентів потрібно сформувати: 1) систематизовані знання про розділові знаки; 2) розуміння історичних віх розвитку української пунктуації; 3) вміння класифікувати пунктограми за типом уживання, частотністю; 4) пунктуаційні вміння та навички. Тому перед викладачем ставляться наступні завдання:

- систематизувати всі пунктограми сучасної української мови, з розмежуванням їх на обов'язкові, факультативні та індивідуально-авторські знаки;
- удосконалити вміння правильно розставляти розділові знаки та характеризувати умови їхнього використання в реченні та тексті;
- різнобічно коментувати чинні пунктуаційні норми сучасної української літературної мови.

Формуючи мовну особистість майбутнього вчителя початкових класів, варто пам'ятати, що недостатньо лише запам'ятати правила вживання розділових знаків у певних синтаксичних конструкціях, а й потрібно враховувати той факт, що часто вживання розділових знаків залежить від стилю мовлення, від того, який зміст автор вкладає у те чи інше висловлювання. Тому вивчення пунктуації пов'язуємо не тільки з граматику, а й стилістикою та іншими розділами мовознавства.

Формування в майбутніх учителів початкової школи власне мовної і мовленнєвої компетенцій у процесі опрацювання текстового матеріалу становить безперервний процес, який ґрунтується на вміннях спостерігати, сприймати, аналізувати, відтворювати, конструювати, реконструювати, редагувати, вдосконалювати тексти з урахуванням доцільності і правильності вживання розділових знаків. Правильне інтонування студентських висловлювань відповідно до мети й умов комунікації є одним із факторів формування свідомої мовної особистості.

Оволодінню студентами пунктуаційними поняттями сприяє використання раціональної системи пунктуаційних вправ (за послідовністю виконання: підготовчі, основні, узагальнювальні; за змістом мовного матеріалу: синтаксичні, пунктуаційні, пунктуаційно-стилістичні, граMATико-стилістичні).

Наведемо зразки завдань щодо вдосконалення пунктуаційної грамотності та граMATичної компетентності студентів – майбутніх учителів початкових класів – під час вивчення курсу «Практикум з українського правопису»:

Завдання 1. Перепишіть текст, розставляючи розділові знаки. Відредагуйте висловлювання, звертаючи увагу на стилістичні особливості використання граMATичних засобів. У процесі стилістичної правки використовуйте граMATичні синоніми.

Рівні організації живої матерії

Людей весь час на протязі всього історичного розвитку хвилювало питання про толк життя. Але це питання залишилося невирішене до цього часу. Більшість вчених уважають що життя особлива форма за якої існує матерія що відрізняється від не живої за будовою та функціонуванням що в біології називається життєдіяльність.

Відкритою системою в багато рівнів є життя. Така система може мінятися з навколишнім середовищем речовиною й енергією. Всі живі створіння складаюця більше з сполук чотирьох біогенних елементів. Це вуглець кисень водень та азот. Ці елементи утворили органічні сполуки в основі яких лежать ланцюжки вуглецевих атомів а ще вони мають велетенські розміри молекул які можуть складатися із сотень тисяч й мільйонів атомів. Основні класи органічних сполук живої матерії це білки і вуглеводи і ліпіди а також нуклеїнові кислоти. Що б жити їм потрібний речовинний обмін який полягає у одночасному утворенні складних речовин та їх розкладі на прості які супроводжуються перетворенням енергії. Жива матерія має кілька рівнів організації молекулярний і біо-геоценотичний і біосферний.

На молекулярному рівні проходять хімічні реакції і перетворюється енергія в живих істотах а також зберігається змінюється й реалізується спадкова інформація. Вона закодована в молекулах нуклеїнових кислот (Із часопису).

Завдання 2. Перепишіть текст, розставляючи розділові знаки. Знайдіть відокремлені і невідокремлені означення, поясніть пунктуацію. Зробіть, де можливо, синонімічну заміну відокремлених означень підрядними частинами складних речень. З'ясуйте, як у процесі трансформації змінюється стилістичний відтінок кожного речення.

1. Вимаїструвана Сидором Омельковичем криниця ще в перші повоєнні роки й досі приносить людям радість вертається з поля жниввар чи жене череду пастух іде або іде далекий путівник і неодмінно кожен з них зупиниться біля колодязя (В.Скуратівський). 2. Оспівана в думах легендах і красному письменстві відтворена у картинах видатних художників минулого й сучасного в аматорських фотовідбитках і кінематографі Хортиця віддавна слугувала людям (С. Гречаник). 3. Листя вимите рясним дощем поблискувало на сонці (М. Коцюбинський). 4. Сьогодні Україна вступає в нову фазу розвитку на державному рівні оголошено намір здійснити масштабну політичну реформу спрямовану на формування нової, більш демократичної якості української держави (Із часопису). 5. Мовотворчі процеси і поява трьох східнослов'янських мов у згаданий період стимулювалися дивергентними процесами зумовленими припиненням існування Київської Русі держави що сприяла формуванню давньоруської літературної мови спільної для всіх східнослов'янських племен (Із часопису).

Завдання 3. Перепишіть текст, розставляючи розділові знаки. Доповніть речення відокремленими членами та підрядними частинами так, щоб вони завершили його структурну цілісність. З'ясуйте стилістичну роль відокремлених членів речення та складнопідрядних речень у тексті.

Сьогодні Україна вступає в нову фазу розвитку на державному рівні оголошено намір здійснити масштабну політичну реформу, У зв'язку з цим виникає питання наскільки взагалі демократія відповідає політичній культурі українства? Демократія в Україні це природне явище чи привнесене ззовні запозичення?

....., варто констатувати демократизм завжди був притаманний українському народові про що свідчить вся українська історія особливо ті періоди розвитку,.... Історичний екскурс дозволить нам переконатися в справедливості даного твердження (Із часопису).

Після повторення, закріплення чи узагальнення вивчених пунктограм ефективним видом контролю знань будуть тести. Наводимо деякі з них:

1. Позначте речення, у якому між підметом і присудком треба поставити тире (розділові знаки пропущено):

- А. Боятися смерті на світі не жить (*Нар. творчість*).
 Б. Всякий труд почесний (*Нар. творчість*).
 В. Слово не стріла а ранить глибоко (*Нар. творчість*).
 Г. Життя мов бурхлива ріка у своєму швидкому плині (*І. Цюпа*).

2. Позначте речення, у якому тире стоїть на місці пропущеного члена:

- А. І новорічна ніч – як казка (*Є. Гуцало*).
 Б. Сонце повільно сховалося за горизонт – до Карпат завітав вечір... (*М. Парминський*).
 В. Пам'ятаєш, як пахне вітер – полонений старих каштанів? (*О. Де-леменчук*).
 Г. В просвітку дерев – віддзеркалення міста (*О. Де-леменчук*).

3. Позначте речення, у якому означення однорідні, а тому між ними треба поставити кому (розділові знаки пропущено):

- А. В густім зеленім березовім гаю над Дністром весело щебетали пташки (*І. Франко*).
 Б. Сонце вдарило з-за лісу червоним потужним промінням на київські гори (*І. Нечуй-Левицький*).
 В. Широка зелена Оболонь і Поділ укрились тінню і потемнішали (*І. Нечуй-Левицький*).
 Г. Сиві рожеві блакитні дими кучеряві плинуть з високих, мов башти, стрімких димарів (*М. Рильський*).

4. Позначте речення, у якому після однорідних членів речення треба поставити тире (розділові знаки пропущено):

- А. Про все ти співаєш про сльози і сміх про молодість грізну (*В. Сосюра*).
 Б. Мені там рідне все й Дінця зелені хвилі і шепіт яворів і дальній дзвін копит і округа озер степів картини милі й на обрії гаї що серцю шлють привіт (*В. Сосюра*).
 В. Земля України і небо і люди усе мені рідне (*В. Сосюра*).
 Г. У щастя людського є рівних два крила троянди й виноград красиве і корисне (*М. Рильський*).

5. Позначте речення, між частинами якого ставиться тире (розділові знаки пропущено):

- А. Мене водило в безвісті життя та я вертався на свої пороги... (*Д. Павличко*).
 Б. Тут кожен день історією куту і кожен день сучасним гомонить (*Б. Олійник*).
 В. Скрізь якась покора в тишині розмита і берізка гола мерзне за вікном (*В. Сосюра*).
 Г. Несподіваний ривок і ми відриваємося від землі (*А. Шиян*).

6. Позначте безсполучникове складне речення, між частинами якого ставиться двокрапка (розділові знаки пропущено):

- А. Поглянь вуалі білосніжні смагляві вишні надягли (*Д. Іванов*).
 Б. Сонце весні знов привітно свят-рушнички вистеля ходить мій сум по землі і по журавлиному плаче... (*Д. Іванов*).
 В. Прийде осінь у засіках буде хліб золотий (*О. Десняк*).
 Г. В неділеньку рано розігралося море не одному сину на чужині горі (*Гр. Тютюнник*).

7. Позначте, які розділові знаки треба поставити в поданому реченні:

Таке моє давнє правило ніколи не шкодувати за тим чого не можна повернути (*О. Гурейв*)

- а) кому після *тим* і після *правило*;
 б) кому після *правило* і кому після *тим*;
 в) тире або двокрапку після *правило*;
 г) двокрапку після *правило* і кому після *тим*.

Успішному формуванню пунктуаційних умінь студентів сприятиме розроблена система різних за змістом, формою виконання завдань, спрямованих на контроль і самоконтроль знань, дотримання принципів дидактики в навчанні, використання різних форм закріплення і перевірки знань.

Розглянувши шляхи формування правописних умінь і навичок майбутніх учителів початкових класів, ми дійшли таких висновків: правописні навички студентів формуються в постійному зв'язку з граматиною та з мовленнєвими навичками в процесі розвитку мовлення; робота з текстовим матеріалом є важливою для засвоєння комплексу пунктограм.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, аналізуючи або редагуючи текст, студенти оволодівають багатством

усного і писемного мовлення, адже правильне сприймання тексту забезпечується не тільки рівнем мовної та мовленнєвої підготовки, а й необхідним багажем пунктуаційних знань, а також рівнем логічного й емоційного сприйняття, особистісно-психологічними показниками. У подальших дослідженнях плануємо розглянути методикку вивчення пунктуації української мови на синтаксичній основі майбутніми вчителями початкових класів.

Джерела та література

1. Груба Т. Редагування тексту як засіб формування граматичної компетентності учнів профільної школи / Т.Груба // Українська мова і література в школах України. – 2016. – № 6. – С. 10–12.
2. Лещенко Г. Особливості роботи з текстом на уроках української мови за компетентнісним підходом / Г. Лещенко // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Педагогічні науки. – 2016. – № 1(1). – С. 79–85.
3. Ковальчук Н. Пунктуаційна грамотність як складова формування мовної особистості / Н. П. Ковальчук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Психологія і педагогіка. – 2014. – Вип. 29. – С. 41–43.
4. Савченко І. Способи реалізації функціонально-стилістичного принципу української пунктуації / І. Савченко // Українська мова і література в школі. – 2013. – № 6. – С. 30–32.
5. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. / Кол. авторів за ред. М. І. Пентиліук. – К. : Ленвіт, 2015. – 320 с.
6. Хом'як І. Компетентнісний підхід до навчання правопису української мови / І. Хом'як // Українська мова і література в школах України. – №17. – №11. – С. 17–21.
7. Шевчук Т. Формування мовної особистості засобами пунктуації / Т. Шевчук // Лінгводидактичні аспекти фахової підготовки майбутнього вчителя: збірник наук. праць / За ред. К. Я. Климової. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2014. – С. 56–60.

References

1. Gruba T. Redaguvannya tekstu jak zasib formuvannya gramatichnoi kompetentnosti uchniv profil'noi shkoli / T.Gruba // Ukrain'ska mova i literatura v shkolah Ukraini. – 2016. – № 6. – S. 10-12.
2. Leshhenko G. Osoblivosti roboti z tekstom na urokah ukrain'skoi movi za kompetentnisnim pidhodom / G. Leshhenko // Naukovij visnik Shidnoevropejs'kogo nacional'nogo universitetu imeni Lesi Ukrainki. Pedagogichni nauki. – 2016. – № 1(1). – S. 79-85.
3. Koval'chuk N. Puntuacijna gramotnist' jak skladova formuvannya movnoi osobistosti / N. P. Koval'chuk // Naukovi zapiski Nacional'nogo universitetu «Ostroz'ka akademija». Serija: Psihologija i pedagogika. – 2014. – Vip. 29. – S. 41-43.
4. Savchenko I. Sposobi realizacii funkcional'no-stilistichnogo principu ukrain'skoi puntuacii / I.Savchenko // Ukrain'ska mova i literatura v shkoli. – 2013. – № 6. – S.30-32.
5. Slovník-dovidnik z ukrain'skoi lingvodidaktiki : navch. posib. / Kol. avtoriv za red. M. I. Pentiljuk. – K. : Lenvit, 2015. – 320 s.
6. Hom'jak I. Kompetentnisnij pidhid do navchannya pravopisu ukrain'skoi movi / I. Hom'jak // Ukrain'ska mova i literatura v shkolah Ukraini. – №17. - №11. – S.17-21.
7. Shevchuk T. Formuvannya movnoi osobistosti zasobami puntuacii / T. Shevchuk // Lingvodidaktichni aspekti fahovoi pidgotovki majbutn'ogo vchitelja: zbirnik nauk. prac' / Za red. K.Ja.Klimovoi. – Zhitomir: Vid-vo ZhDU im. I.Franka, 2014. – S.56-60.

Каптур Галина, Петрина Ольга. РЕДАКТИРОВАНИЕ ТЕКСТА КАК СПОСОБ ФОРМИРОВАНИЯ ПУНКТУАЦИОННЫХ И ГРАММАТИЧЕСКИХ УМЕНИЙ И НАВЫКОВ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ. В статье освещаются проблемы пунктуационного и грамматического редактирования текста на занятиях по украинскому языку. Обоснована необходимость использования текста в процессе речевой деятельности студентов; охарактеризованы основные этапы усвоения пунктуационных правил, особенности работы по определению современных пунктуационных умений и навыков будущих учителей начальной школы; доказана важность применения редактирования текста как средства формирования определенных пунктуационных умений и навыков студентов. Предложено примеры упражнений, которые будут способствовать повышению грамотности будущего учителя начальных классов.

Ключевые слова: высшая школа, текст, редактирование текста, пунктуация, умение, задание, уровень сформированности пунктуационных умений.

Kaptur Halyna, Petryna Olga. REDACTION THE TEXT AS THE MEANS OF THE FORMATION PUNCTUATIONAL AND GRAMMATICAL ABILITIES AND SKILLS OF THE FUTURE TEACHERS OF THE PRIMARY CLASSES. The actual demands of the punctuation in the high school are given. The attention is focused on developing punctuational abilities with the help of exercises and keeping the connection and interaction three main punctual principles: significative, structural and intonational. The structural (syntactical) principle gives the opportunity to clear up the place of the punctuational symbols but significative and intonational let choose a necessary symbol for the correct punctuational expression on writing. This is connected with necessity to teach students personally to

write texts correctly. The main aim of this methods is to teach students to use the punctuational notions in practice and use the punctuational system in exercises such as : in succession of accomplishment: preparatory, principal, generalized as meaningful it is syntactical, grammatical stylistical, keeping common didactical and methodological principles of the studying usage the modern and effectives methods and ways of the learning of the punctuation, spending different lessons. The importance of using reduction is proved as the way of the formation the definite punctuational abilities and student's skills. The examples of the tasks are given they will help to rise the student's literacy.

Keywords: high school, text, text's redaction, punctuation, skills, tasks, the level of the formation the punctuational skills.

Стаття надійшла до редколегії 05.03. 2018 р.

УДК 378.011.3 – 051:378.091.313

Лариса Корміна, Ірина Марценюк

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (Луцьк)

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ СВІТОГЛЯДНОГО АСПЕКТУ ІНТЕГРОВАНІХ КУРСІВ

У статті обґрунтовано доцільність впровадження інтегрованих курсів у навчальний процес загальноосвітньої школи з погляду формування цілісності світоглядних знань учнів. Ефективність реалізації світоглядного аспекту інтегрованих курсів залежить від науково-теоретичної підготовки майбутніх учителів. Визначено, що студентами мають бути усвідомлені основні передумови інтеграції знань у навчанні. Охарактеризовано такі: інтеграція наукових знань – об'єктивно існуючий процес; інтегративні тенденції педагогічної науки і практики; інтегративний характер процесу пізнання; людина як інтегрований об'єкт вивчення; соціально-світоглядні передумови інтегрованих зв'язків у навчанні; філософські основи інтегрованих зв'язків у навчанні; психолого-педагогічні основи інтеграції знань учнів.

Ключові слова: світогляд, світоглядні знання, майбутній учитель, інтеграція знань у навчанні, інтегровані курси.

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Формування цілісних світоглядних знань учнів на основі оволодіння ними науковими знаннями, виховання у школярів умінь розбиратися в плюралізмі й альтернативності існуючих світоглядних систем та здатності формувати власний погляд на світ є головними завданнями сучасної шкільної освіти.

Проте предметно-розрізнене освоєння учнями основ природничих і суспільних наук, яке характерне для сучасної школи, не забезпечує в повній мірі формування цілісної, достатньо несуперечливої системи світоглядних знань особистості, розвитку у неї міждисциплінарного мислення.

Одним із шляхів розв'язання досліджуваної проблеми є синтезоване засвоєння провідних світоглядних понять із шкільних курсів, інтеграція у навчанні знань природничого, суспільного, людинознавчого характеру, які й можуть бути основами формування інтегрального образу світу та глобального мислення учнів.

З огляду на це доцільним є включення до навчальних планів загальноосвітньої школи інтегрованих курсів, покликаних сприяти цілісному освоєнню світу школярами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз педагогічної літератури свідчить, що інтеграція навчання є досить популярною в зарубіжній школі. Інтеграційні процеси характерні і для сучасної школи України та ближнього зарубіжжя. Проблема інтеграції присутня в дослідженнях Т. І. Браже, С. У. Гончаренка, В. Р. Ільченко, Ю. І. Мальованого, М. І. Махмутова, Е. Л. Носенко, В. Ф. Паламарчук, А. А. Пінського, А. В. Степанюк, Г. Ф. Федорець та ін. Зокрема, значний внесок у розробку проблеми формування світоглядних знань особистості теоретико-наукової спрямованості зробили С. У. Гончаренко, В. Р. Ільченко, В. Ф. Паламарчук. На важливості врахування вікових та психологічних особливостей учнів у процесі впровадження інтегрованих курсів наголошували Ю. І. Мальований, А. В. Степанюк. Оцінно-ціннісний аспект формування світогляду особистості є предметом теоретичних досліджень І. Д. Бега, І. А. Зязюна.